

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Metody badań i interpretacji źródeł kamiennych i krzemiennych Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Archeologia Specjalność - Jednostka organizacyjna Wydział Archeologii Poziom studiów studia drugiego stopnia Forma studiów studia stacjonarne Profil studiów profil ogólnoakademicki		Cykl dydaktyczny 2024/25 Kod zajęć 19ARLS.21P.15852.24 Języki wykładowe polski Obligatoryjność Obowiązkowy Blok zajęciowy Przedmioty podstawowe
Koordynator zajęć	Piotr Chachlikowski	
Prowadzący zajęcia	Piotr Chachlikowski, Iwona Sobkowiak-Tabaka	
Okres Semestr 1	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Laboratorium: 10, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 1

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	zapoznanie studentów ze sposobami badań źródeł kamiennych i krzemiennych
C2	wykorzystanie źródeł kamiennych i krzemiennych w interpretacji wybranych procesów i zjawisk naturalnych oraz kulturowych

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	posiada poszerzą wiedzę dotyczą danej kategorii źródeł z surowców nieorganicznych	ARL_K2_W02, ARL_K2_W03, ARL_K2_W05	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
W2	zna metody badań specjalistycznych dla danej kategorii źródeł z surowców nieorganicznych	ARL_K2_W02, ARL_K2_W05, ARL_K2_W07	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
Umiejętności - Student/ka:			
U1	potrafi wykonać wstępną analizę i podstawowy opis danej kategorii źródeł z surowców nieorganicznych	ARL_K2_U01, ARL_K2_U05, ARL_K2_U07	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
U2	potrafi w badaniach i dokumentacji źródeł z surowców nieorganicznych zastosować mikroskop stereoskopowy, cyfrowy i metalograficzny	ARL_K2_U02, ARL_K2_U05	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
Kompetencji społecznych - Student/ka:			
K1	potrafi wykorzystać zdobytą wiedzę w rozwiązywaniu problemów badawczych	ARL_K2_K02, ARL_K2_K04	Raport
K2	posiada fundamenty merytoryczne do podnoszenia swoich kompetencji	ARL_K2_K02, ARL_K2_K03	Raport

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Prowadząca blok: I. Sobkowiak-Tabaka Zajęcia dotyczyć będą artefaktów wykonanych z surowców krzemienych: 1. Inwazyjne i nieinwazyjne metody badania pochodzenia surowców krzemienych 2. Pozostałości organiczne i nieorganiczne na narzędziach krzemienych (barwniki, substancje smoliste, szczątki roślinne - skrobia, fitolity) - obsługa mikroskopu cyfrowego i metalograficznego - ćwiczenia praktyczne 3. Analizy traseologiczne zabytków krzemienych (obróbka surowców roślinnych) - obsługa mikroskopu cyfrowego i metalograficznego - ćwiczenia praktyczne 4. Analizy traseologiczne zabytków krzemienych (obróbka surowców zwierzęcych i mineralnych) - obsługa mikroskopu cyfrowego i metalograficznego - ćwiczenia praktyczne 5. Wykorzystanie źródeł krzemienych w interpretacji organizacji i charakteru obozowisk (np. składanki, planigrafia) - ćwiczenia praktyczne	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Laboratorium

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
2.	Prowadząca blok: A. Kurzawska Badania nad ozdobami z surowców kamiennych: 1. Różnorodność materiałów kamiennych wykorzystywanych do produkcji ozdób: materiały i metody (nieinwazyjne i inwazyjne), typologia ozdób. 2. Traseologia ozdób kamiennych: proces produkcji, ślady użytkowania (obsługa mikroskopu stereoskopowego i cyfrowego) - ćwiczenia praktyczne. 3. Tafonomia materiałów kamiennych: obecność rezyduów organicznych i nieorganicznych na ozdobach, obsługa mikroskopu stereoskopowego i cyfrowego - ćwiczenia praktyczne. 4. Kamienie szlachetne i ich wykorzystanie do produkcji ozdób. 5. Interpretacja ozdób w różnych kontekstach archeologicznych. Dyskusja zagadnień.	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Laboratorium

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Laboratorium	Metoda ćwiczeniowa, Metoda badawcza (dociekania naukowego), Pokaz i obserwacja

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Laboratorium	*Zaliczenie blok Sobkowiak-Tabaka (źródła krzemienne): Aktywny udział w zajęciach, przygotowanie do zajęć i wykonywanie ćwiczeń laboratoryjnych. Obecność na zajęciach, dopuszczalna 1 nieobecność, pozostałe nieobecności trzeba nadrobić podczas dyżuru. Zaliczenie praktyczne: sporządzenie raportu z analizy wybranego zabytku, umiejętność obsługi mikroskopu cyfrowego i metalograficznego (wykonanie zdjęć i pomiarów). Na ocenę końcową składa się aktywność na zajęciach 50% oceny i zaliczenie praktyczne 50% oceny. Skala ocen: bardzo dobry (bdb; 5,0): student w stopniu wyróżniającym opanował treści nauczania (od 85%) dobry plus (+db; 4,5): student w stopniu bardzo dobrym opanował treści nauczania (od 75%) dobry (db; 4,0): student w stopniu dobrym opanował treści nauczania (od 70%) dostateczny plus (+dst; 3,5): student w stopniu zadowalającym opanował treści nauczania (od 65%) dostateczny (dst; 3,0): student w stopniu dostatecznym opanował treści nauczania (od 60%) niedostateczny (ndst; 2,0): student nie opanował treści nauczania lub/i był nieobecny na zajęciach (poniżej 60%) *Zaliczenie blok Aldona Kurzawska (ozdoby z surowców kamiennych): Aktywny udział w zajęciach, przygotowanie do zajęć i wykonywanie ćwiczeń laboratoryjnych. Obecność na zajęciach, dopuszczalna 1 nieobecność, pozostałe nieobecności trzeba nadrobić podczas dyżuru. Zaliczenie praktyczne: sporządzenie raportu z analizy wybranego zabytku, umiejętność obsługi mikroskopu stereoskopowego i cyfrowego (wykonanie zdjęć i pomiarów). Na ocenę końcową składa się aktywność na zajęciach 50% oceny i zaliczenie praktyczne 50% oceny. Skala ocen: bardzo dobry (bdb; 5,0): student w stopniu wyróżniającym opanował treści nauczania (od 85%) dobry plus (+db; 4,5): student w stopniu bardzo dobrym opanował treści nauczania (od 75%) dobry (db; 4,0): student w stopniu dobrym opanował treści nauczania (od 70%) dostateczny plus (+dst; 3,5): student w stopniu zadowalającym opanował treści nauczania (od 65%) dostateczny (dst; 3,0): student w stopniu dostatecznym opanował treści nauczania (od 60%) niedostateczny (ndst; 2,0): student nie opanował treści nauczania lub/i był nieobecny na zajęciach (poniżej 60%)

Literatura

Obowiązkowa

1. Korobkova G. F. 1999 Narzędzia w pradziejach. Podstawy badania funkcji metodą traseologiczną, Toruń, 1999.
2. Marreiros J.M., Bao J.F.G., Bicho N.F. 2015. Use-Wear and Residue Analysis in Archaeology. New-York, London
3. Beyries, S. Hamon, C. Maigrot, Y. 2021. Beyond Use-Wear Traces: Going from Tools to People by Means of Archaeological Wear and Residue Analyses. Leiden
4. Ciepielewska E. 2022. Chata chacie nierówna... Dwie schyłkowopaleolityczne krzemienice kompleksu z tylczakami (ABP) ze stanowiska Nowy Młyn-Cypel (Rydno) – materiały krzemienne i organizacja przestrzenna obozowisk. Wiadomości Archeologiczne 73, 3-71.
5. Sobkowiak-Tabaka I. 2021. Surowce krzemionkowe, w: A. Kurzawska, I. Sobkowiak-Tabaka (red.), Mikroprzeszłość,. Badania specjalistyczne w archeologii. Poznań, 315-330.
6. Gunia, P., Lisowska, E. 2021. Petroarcheologia. (w:) A. Kurzawska, I. Sobkowiak-Tabaka (red.), Mikroprzeszłość,. Badania specjalistyczne w archeologii. Poznań, s. 297- 312.
7. Falci C.G., Cuisin J., Delpuech A., Van Gijn A., Hofman C.L. 2018. New Insights into Use-Wear Development in Bodily Ornaments Through the Study of Ethnographic Collections. Journal of Archaeological Method and Theory 26, 755-805
8. Beck H.C. 1928. Classification and Nomenclature of Beads and Pendants. Archaeologia 77, 1-76.
9. Groman-Yaroslavski I. and Bar-Yosef Mayer D.E. 2015. Lapidary Technology Revealed by Functional Analysis of Carnelian Beads from the Early Neolithic Site of Nahal Hemar Cave, Southern Levant. Journal of Archaeological Science 58, 77-88.

Dodatkowa

1. Fiedorczuk J. 2006. Final Paleolithic Camp Organization as Seen from the Perspective of Lithic Artifacts Refitting, Warszawa.
2. Bains, R. The Social Significance of Neolithic Stone Bead Technologies at Çatalhöyük. PhD October 2012, Institute of Archaeology, University College London.
3. Knaf A., Guzzo Falci C., Habiba, Toftgaard C.J., Koornneef J.M., van Gijn A., Brandes U., Hofman C.L. and Davies G.R. 2022. A holistic provenance and microwear study of pre-colonial jade objects from the Virgin Islands: Unravelling mobility networks in the wider Caribbean. Journal of Archaeological Science: Reports 41, 103223.
4. Van Gijn A. 2017. Bead Biographies from Neolithic Burial Contexts: Contributions from the Microscope. In D. Bar-Yosef Mayer, C. Bonsall and A.M. Choyke (red), Not Just for Show: The Archaeology of Beads, Beadwork, and Personal Ornaments. Oxbow Books, Oxford, 103-114.
5. Domingo I., Garcia-Borja P., Roldan C. 2012. Identification, processing and use of red pigments (hematite and cinnabar) in the Valencian Early Neolithic (Spain). Archaeometry 54(5), 868-892.
6. Gorelick L. and Gwinnett A. J. 1978. Ancient seals and modern science. Expedition, 20(2), 38. Gorelick L. and Gwinnett A. J. 1990. Innovative lapidary craft techniques in Neolithic Jarmo. Archaeomaterials 4(1), 25-32.
7. Herz N. 1992. Provenance determination of Neolithic to Classical Mediterranean marbles by stable isotopes. Archaeometry 34 (2), 185-194

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Laboratorium	10
Przygotowanie do zajęć	5
Czytanie wskazanej literatury	10
Przygotowanie raportu	5
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 30

Liczba punktów ECTS	ECTS 1
---------------------	-----------

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
ARL_K2_K02	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do stosowania w praktyce badawczej współdziałania opartego na interdyscyplinarnej wiedzy w rozwiązywaniu problemów praktycznych i poznawczych
ARL_K2_K03	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do określania priorytetów służących realizacji określonego przez siebie lub innych zadania związanego z archeologią
ARL_K2_K04	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do prawidłowej identyfikacji i rozstrzygnięcia wyzwań związanych z wykonywaniem zawodu archeologa
ARL_K2_U01	Absolwent/ka potrafi samodzielnie wyszukiwać, gromadzić, analizować, oceniać, selekcjonować i integrować informacje z wykorzystaniem różnych źródeł oraz formułować na tej podstawie krytyczne sądy na gruncie archeologii
ARL_K2_U02	Absolwent/ka potrafi samodzielnie stosować i rozwijać umiejętności badawcze w zakresie: analizy prac innych autorów, tworzenia syntez różnych idei i poglądów, doboru metod i konstruowania narzędzi badawczych, które mają pozwolić na oryginalne rozwiązywanie złożonych problemów w zakresie archeologii połączone z ich opracowaniem i prezentacją
ARL_K2_U05	Absolwent/ka potrafi samodzielnie przeprowadzić krytyczną analizę i interpretację różnych rodzajów źródeł archeologicznych (np. artefakty, ekofakty) stosując oryginalne podejścia, uwzględniające nowe osiągnięcia archeologii w celu określenia ich znaczeń, oddziaływania społecznego, miejsca w procesie historyczno-kulturowym
ARL_K2_U07	Absolwent/ka potrafi w sposób pogłębiony formułować opinie krytyczne o źródłach archeologicznych z różnych okresów i wybranych regionów na podstawie wiedzy naukowej i doświadczenia oraz tworzyć krytyczne opracowania w różnych formach i mediach
ARL_K2_W02	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu pogłębionym szczegółową terminologię archeologii
ARL_K2_W03	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu pogłębionym teorię, metodologię i metody badawcze z zakresu archeologii
ARL_K2_W05	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu pogłębionym powiązania archeologii z innymi dyscyplinami z obszaru nauk humanistycznych, społecznych, przyrodniczych i ścisłych, pozwalające na integrowanie perspektyw badawczych właściwych dla badań interdyscyplinarnych
ARL_K2_W07	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu pogłębionym metody analizy i interpretacji różnych wytworów kulturowych (artefaktów i ekofaktów) oraz minionych procesów wypracowane w ramach wybranych tradycji, teorii lub szkół badawczych archeologii i prehistorii